प्रलेस पत्रिकामा प्रकाशित कथाहरूको अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्काय
नेपाली केन्द्रीय विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको
दसौ“ पत्रको
प्रयोजनका लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी
विनया ढकाल
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
नेपाली केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर, काठमाडौँ
२०७३

शोध निर्देशकको सिफारिस

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शात्र सङ्कायअन्तर्गत स्नाकोत्तर तह नेपाली विषयको दोस्रो वर्षको दसौ" पत्रको प्रयोजनका निम्ति विनया ढकालले **"प्रलेस पत्रिकामा प्रकाशित कथाहरूको अध्ययन"** शीर्षकको शोधपत्र मेरो निर्देशनमा तयार गर्नुभएको हो । परिश्रमपूर्वक तयार पार्नुभएको यस शोधकार्यबाट म सन्तुष्ट छु र यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका निम्ति सिफारिस गर्दछु ।

मितिः २०७३/१२/२६

....

डा.मीरा प्रधान

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

नेपाली केन्द्रीय विभाग

कीर्तिपुर, काठमाडौं ।

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्काय

नेपाली केन्द्रीय विभाग, कीर्तिपुर

स्वीकृतिपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागकी छात्रा विनया ढकालले त्रि.वि. स्नाकोत्तर तहमा नेपाली विषयको दसौं" पत्रको प्रयोजनका लागि तयार गर्नुभएको **"प्रलेस पत्रिकामा प्रकाशित कथाहरूको अध्ययन"** शीर्षकको शोधपत्र स्वीकृत गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

हस्ताक्षर

१. **प्रा.डा. देवीप्रसाद गौतम** ....

विभागीय प्रमुख

२. **डा. मीरा प्रधान** ....

शोधनिर्देशक

३. **प्रा.डा.कृष्णप्रसाद घिमिरे** ....

बाऱ्य परीक्षक

मितिः २०७३/१२/२८

कृतज्ञताज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र मैले त्रि.वि.मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्काय अर्न्तगत स्नातकोत्तर तह नेपाली विषयको दोस्रो वर्षको दसौ“ पत्रको प्रयोजनका लागि श्रद्धेय गुरुआमा **डा. मीरा प्रधानको** प्रत्यक्ष निर्देशनमा तयार पारेकी ह“ु । प्रस्तुत शोधपत्र तयार गर्ने सर्न्दभमा आफ्नो प्राज्ञिक तथा व्यावहारिक व्यस्तताको बाबजुद पनि मलाई आइपरेका विभिन्न समस्या र चुनौतीहरूस“ग जुध्ने प्रेरणा दिँदैं अघि बढ्न उत्प्रेरित गरी शोधकार्यका लागि अत्यावश्यक उपयोगी र प्रभावकारी मार्गनिर्देशन गर्नु भएकोमा उहा“प्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

नेपाली साहित्यमा प्रगतिवादी साहित्य विधामा चर्चित ***"प्रलेसमा प्रकाशित कथाहरूको अध्ययन"*** शीर्षकमा शोधकार्य गर्ने अवसर प्रदान गर्नुहुने नेपाली केन्द्रीय विभाग तथा विभागीय प्रमुख प्रा.डा. देवीप्रसाद गौतमप्रति म हार्दिक कृतज्ञ छु । शोधपत्र तयार गर्ने कार्यमा आफ्नो कार्य व्यस्ततालाई पर्वाह नगरी अमूल्य समय निकालेर समय समयमा प्रत्यक्ष यथोचित निर्देशन, सुझाब तथा हौसला दिई उत्प्रेरणा गर्नुहुने नेपाली केन्द्रीय विभागका सम्पूर्ण आदरणीय गुरुहरू तथा गुरुआमाहरूप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापना गर्दछु ।

मेरो अध्ययन र शोधकार्यको लागि आवश्यक वातावरण उपलब्ध गराउने एवम् सचेत अभिभावकको भूमिका निर्वाह गरी मलाई यहा“सम्मको अध्ययनकार्यमा हरतरहबाट सहयोग गर्नुहुने ममतामयी आमा इन्दिरा ढकाल, आदरणीय बुबा लीलानाथ ढुङ्गाना, आमा सीतादेवी ढुङ्गाना, श्रीमान् सुदर्शन ढुङ्गाना र प्यारी छोरी आर्याप्रति हार्दिक आभार ज्ञापन गर्दछु ।

यसैगरी सामग्री सङ्कलन लगायत शोधपत्र तयार गर्नमा हरप्रकारको प्रेरणा प्रदान गरी सहयोग गर्नुहुने आत्मीय मित्रहरू विज्ञान श्रेष्ठ र मीना बिष्टलाई पनि धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

शोधपत्र तयार गर्ने क्रममा आवश्यक सामग्री सङ्कलनमा सहयोग पुऱ्याउने त्रि.वि. केन्द्रीय पुस्तकालय र नेपाली केन्द्रीय विभागीय पुस्तकालयका कर्मचारीहरूप्रति म हार्दिक धन्यवाद अर्पण गर्दछु । यसै क्रममा प्रलेस पत्रिकाको पुस्तकालयप्रति पनि कृतज्ञ छु ।

अन्त्यमा म यस शोधपत्रको उचित मूल्याङ्कनका लागि गरिदिने त्रिभुवन विश्वविद्यालय नेपाली केन्द्रीय विभाग, कीर्तिपुर समक्ष हार्दिक पेश गर्दछु ।

शैक्षिक सत्र: २०६८/२०६९

परीक्षा क्रमाङ्क: :२८०२०५

त्रि.वि. दर्ता नं.: ६-२-३८-७३१-२००७ शोधार्थी

....

मिति: २०७३/१२/ २४

विनया ढकाल

नेपाली केन्द्रीय विभाग

कीर्तिपुर, काठमाडौं" ।

विषय सूची

पहिलो परिच्छेद : शोध परिचय १-६

१.१ विषय परिचय १

१.२ समस्या कथन २

१.३ शोधकार्यको उद्देश्य २

१.४ पूर्वकार्यको समीक्षा ३

१.५ शोधको औचित्य र महत्व ५

१.६ अध्ययनको सीमाङ्कन ५

१.७ शोधविधी ६

१.८ शोधपत्रको रुपरेखा ६

दोस्रो परिच्छेद : प्रगतिशील लेखक सङ्घको ऐतिहासिक सर्वेक्षण ७- २८

२.१ विषय प्रवेश ७

२.२ प्रलेस जन्मः पृष्ठभूमि ९

२.२.१ अन्तराष्ट्रिय गतिविधिको प्रेरणा ९

२.२.२ प्रलेसको जन्मका सम्बन्धमा वीरगञ्जको अपिल १०

२.२.३ प्रलेसको जन्मका सम्बन्धमाः काठमाडौँको चर्चा ११

२.३ प्रगतिशील लेखक सङ्घको स्थापना १३

२.४ प्रगतिशील लेखक सङ्घ नेपालको विकासक्रम १४

२.४.१ प्रथम चरण १५

२.४.२ दोस्रो चरण १७

२.४.३ तेस्रो चरण १९

२.४.४ चौँथो चरण २१

२.५ प्रगतिशील लेखक सङ्घ नेपालका राष्ट्रिय सम्मेलनहरू २२

२.६ लोकतान्त्रिक आन्दोलनमा प्रगतिशील लेखक सङ्घ नेपालका स्रष्टाहरूको भूमिका २५

२.७ प्रलेसको शाखाहरूको ऐतिहासिक आन्दोलनमा रहेको भूमिका २७

२.८ निष्कर्ष २८

तेस्रो परिच्छेद : प्रलेस पत्रिकामा प्रकाशित कथाहरूको विधातŒवका आधारमा विश्लेषण **२९-१९८**

३.१ विषय प्रवेश	२९
३.२ प्रलेसमा प्रकाशित कथाहरूको वर्गीकरण	२९
३.३ प्रलेस पत्रिकामा प्रकाशित कथाहरूको विवरण	३२
३.४ प्रलेस पत्रिकामा प्रकाशित कथाहरूको विश्लेषण	३३
३.४.१ 'बूढो बिरामी' कथाको विश्लेषण	३३
३.४.२ ' निकाला' कथाको विश्लेषण	३९
३.४.३ 'डाक्टर साहेबकी सिल्ली गल' कथाको विश्लेषण	४५
३.४.४ 'आतङ्कवादी' कथाको विश्लेषण	५३
३.४.५ 'माइकेलाल' कथाको विश्लेषण	६०
३.४.६ 'आत्मदाह' कथाको विश्लेषण	६६
३.४.७ 'सङ्कल्प' कथाको विश्लेषण	७३
३.४.८ 'मनोकामना' कथाको विश्लेषण	७९
३.४.९ 'पहेँलो मान्छे' कथाको विश्लेषण	८५
३.४.१० 'कानुनी राज' कथाको विश्लेषण	९१
३.४.११ 'टोपी' कथाको विश्लेषण	९६
३.४.१२ 'पछुतो' कथाको विश्लेषण	१०१
३.४.१३ 'एक नम्बर' कथाको विश्लेषण	१०५
३.४.१४ 'सुखी परिवार' कथाको विश्लेषण	११२
३.४.१५ 'अमर' कथाको विश्लेषण	११९
३.४.१५.१ 'क.प.को हत्या' कथाको विश्लेषण	१२०
३.४.१५.२ 'अन्तरर्ध्यान' कथाको विश्लेषण	१२४
३.४.१५.३ 'शुक्रराजको फाँसी' कथाको विश्लेषण	१२८
३.४.१५.४ 'चम्पाको परिश्रम' कथाको विश्लेषण	१३२

३.४.१५.५ ‘दानबाट खतरा’ कथाको विश्लेषण १३६

३.४.१५.६ ‘आँधी’ कथाको विश्लेषण १३९

३.४.१५.७ ‘मर्ने ठाँउ’ कथाको विश्लेषण १४३

३.४.१६ ‘निरन्तरता’ कथाको विश्लेषण १४७

३.४.१७ ‘जसवन्तिया’ कथाको विश्लेषण १५४

३.४.१८ ‘योगी मोहनदास’ कथाको विश्लेषण १५९

३.४.१९ ‘पञ्चमावतार’ कथाको विश्लेषण १६५

३.४.२० ‘जनार्दनको पार्टी छोड्ने अठोट’ कथाको विश्लेषण १७१

३.४.२१ ‘आमाको पुकार’ कथाको विश्लेषण १७८

३.४.२२ ‘पंण्डितको पछुतो’ कथाको विश्लेषण १८६

३.४.२३ ‘ग्रहण’ कथाको विश्लेषण १९२

चार्"थो परिच्छेद : उपसंहार **१९९-२०२**

४.१ सारांश १९९

४.२ निष्कर्ष १९९

४.३ सम्भावित शोध शीर्षक २०२

सन्दर्भ ग्रन्थ सूची **२०३-२०४**

सङ्क्षेपीकृत शब्दसूची

इ.सं.	-	इश्वी संवत्
डा.	-	डाक्टर
ने.क.पा.	-	नेकपा कम्युनिष्ट पार्टी
नं.	-	नम्बर
त्रि.वि.	-	त्रिभुवन विश्वविद्यालय
प्रलेस	-	प्रगतिशील लेखक सङ्घ,
प्रा.	-	प्राध्यापक
पृ.	-	पृष्ठ
वि.सं.	-	विक्रम संवत्
सं.	-	संस्करण
सम्पा.	-	सम्पादक